
OBYVATELÉ SOCIÁLNĚ VYLOUČENÝCH LOKALIT JSOU ČASTĚJI OBĚTMI KRIMINALITY

Plzeň, 22. 2. 2019 — Výzkumný kolektiv pod vedením Ladislava Touška z katedry antropologie Filozofické fakulty Západočeské univerzity v Plzni zveřejnil jeden z klíčových výsledků projektu *Bezpečnostní rizika sociálně vyloučených lokalit: Vytváření znalostí a nástrojů pro management a prevenci kriminality (BRIZOLIT)*. Monografie *Labyrintem zločinu a chudoby: Kriminalita a viktimizace v sociálně vyloučených lokalitách* představuje závěry z tříletého výzkumu, který pomocí smíšených metod usiloval o zjištění stavu kriminality a souvisejících fenoménů v českých sociálně vyloučených lokalitách.

Projekt probíhal od listopadu 2015 do listopadu 2018 a jeho hlavním výzkumným cílem bylo přispět k poznání kriminality v kontextu českých sociálně vyloučených lokalit.

Výzkum sestával ze dvou hlavních fází. Nejprve bylo v téměř 300 sociálně vyloučených lokalitách po celé ČR provedeno dotazníkové šetření. Respondenti bydlící v těchto lokalitách byli dotazováni na řadu témat, od společenských problémů, strachu z kriminality a hodnocení institucí zajišťujících bezpečnost přes vlastní zkušenosti v roli obětí kriminality a diskriminace až po kontroly policí a orgánu sociálně-právní ochrany dětí i zkušenosti s pácháním kriminality. Za účelem srovnání pak tentýž dotazník, v mírně upravené podobě, vyplňovali také lidé žijící mimo navštívené sociálně vyloučené lokality, ale ve stejných obcích, kde se tyto lokality nacházejí.

Během navazující etnografické fáze strávili výzkumníci přibližně 18 měsíců ve vybraných sociálně vyloučených lokalitách v Ústeckém a Moravskoslezském kraji a doplnili číselné údaje zjištěními ze zúčastněného pozorování a rozhovorů.

Monografie *Labyrintem zločinu a chudoby* vychází z obou těchto fází a přináší tak komplexní pohled na kriminalitu, jejímiž oběťmi se stávají obyvatelé sociálně vyloučených lokalit. Vůbec poprvé v historii výzkumu sociálně vyloučených lokalit v České republice přináší empiricky podložené závěry o stavu kriminality z pohledu samotných obyvatel těchto oblastí. „*Zajímala nás především viktimizace, tedy proces, kdy někomu vzniká újma v důsledku jednání či nejednání jiných osob. V tomto ohledu můžeme konstatovat, že obyvatelé sociálně vyloučených lokalit jsou oproti svému okolí výrazně častěji viktimizováni,*“ uvádí Laco Toušek. Kniha ovšem obsahuje množství dalších závěrů, mimo jiné poukazujících na relativně vysokou újmu, která je lidem ze sociálně vyloučených lokalit způsobována.

Z výzkumu vyplynulo například také to, že uvnitř populace žijící v sociálně vyloučených lokalitách jsou kriminalitou ohroženi především mladí lidé a častěji také ti obyvatelé, kteří se hlásí k romské etnicitě či národnosti. Mezi nejčastější formy kriminality, jejichž oběťmi se lidé

ze sociálně vyloučených lokalit stávali, patří násilí z nenávisti, krádeže, vyhrožování násilím a vandalismus. Nenávistné viktimizaci, tj. všem kategoriím kriminality, které byly motivovány předsudečně, byla v posledních 12 měsících vystavena zhruba pětina obyvatel sociálně vyloučených lokalit. Diskriminován byl v posledních 12 měsících dokonce každý čtvrtý respondent, nejčastěji při hledání bydlení a hledání práce.

Podle výsledků výzkumu je kriminalita vnímána obyvateli sociálně vyloučených lokalit jako vážný společenský problém. Jako ten vůbec nejpalčivější nicméně hodnotili nezaměstnanost. Kriminality se častěji obávaly ženy, nejstarší věkové skupiny, obyvatelé větších měst a ti respondenti, kteří byli v posledních 12 měsících viktimizováni. Z hlediska důvěry v instituce zajišťující bezpečnost důvěřovali obyvatelé sociálně vyloučených lokalit především asistentům prevence kriminality, nejméně pak místní samosprávě. Zatímco viktimizováno bylo někdy v minulosti devět z deseti obyvatel sociálně vyloučených lokalit, s vlastním překročením zákona jich měla zkušenost přibližně čtvrtina. Oproti svému okolí byli obyvatelé sociálně vyloučených lokalit častěji vězněni.

Protože se jedná o výstup aplikovaného výzkumného projektu, obsahuje kniha množství tabulek i grafů, které mohou budoucím výzkumníkům poskytnout nejen možnost srovnání, ale také určitý rámec pro výzkumy zaměřené specificky na vybrané problémy. To je podle Laco Touška zvláště důležité v situaci, kdy žádný podobný výzkum nebyl dosud v kontextu českých sociálně vyloučených lokalit uskutečněn.

Projekt aplikovaného sociálně-vědního výzkumu BRIZOLIT byl podpořen z Programu bezpečnostního výzkumu České republiky v letech 2015–2020 (BV III/1-VS) Ministerstva vnitra. Kromě popisované závěrečné monografie vznikla také **Metodika prevence kriminality v sociálně vyloučených lokalitách**. Ta čerpá nejen z provedeného výzkumu a sekundární literatury, ale také ze tří workshopů uspořádaných v rámci projektu, jichž se účastnili odborníci z akademické obce, veřejné správy i občanské společnosti. Více informací o projektu, včetně samotné publikace, naleznete na webu projektu www.brizolit.org.

Kontakt:

Laco Toušek, Ph.D.

katedra antropologie Fakulty filozofické ZČU

ltousek@ksa.zcu.cz

608 450 072